

AVS ONDERWIJSZORG EN ONTWIKKELPROFIEL

Schooljaar 2014/15

Horizon - Harmelen

BRIN nummer 18IX
februari '15, Harmelen

INHOUDSOPGAVE

Inhoud

1.	INLEIDING.....	3
2.	ALGEMENE GEGEVENS	4
3.	TELGEGEVENS	5
4.	BASISZORG EN EXTRA ZORG	7
5.	INTERNE EN EXTERNE ZORGSTRUCTUUR	10
6a.	METHODEN GEBRUIK.....	11
6b.	ORTHODIDACTISCH – PEDAGOGISCH LEER- EN HULPMIDDELEN.....	12
6c.	KWALITEITSINSTRUMENTEN.....	13
6d.	VERANTWOORDINGSDOCUMENTEN.....	14
7.	INDICATOREN INSPECTIE (BASISZORG)	15
8.	INDICATOREN HANDELINGSGERICHT WERKEN (BASISZORG)	18
9.	OVERZICHTSTABELLEN.....	20
10.	AFSTEMMING tussen diagnostiek, onderwijsbehoefte en handelingsbekwaamheid.....	22
11.	SCHOOLSPECIFIEKE FACTOREN.....	31
12.	PROFESSIONALISERING	33
13.	FINANCIËN.....	37
14.	TEAMCOMPETENTIES	38
15.	PRIORITEITEN EN TE ONDERNEMEN ACTIES.....	41
	BIJLAGE 1 – NOODZAKELIJKE INVESTERING	42
	BIJLAGE 2 – BEGRIPPENLIJST	43
	BIJLAGE 3 – AFKORTINGEN.....	45
	BIJLAGE 4 – TEAMCOMPETENTIE NIVEAUS.....	46
	BIJLAGE 5 – PROTOCOLLEN	53

1. INLEIDING

In dit AVS OnderwijsZorg en OntwikkelProfiel® (AVS-OZOP®) wordt een beeld gegeven van de voorzieningen die de school heeft als het gaat om het bieden van Passend onderwijs aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Het AVS-OZOP® is opgesteld vanuit eigen gegevens en aangevuld met gegevens van de studiedag 'Kind op de Gang'.

Uit dit profiel blijkt of de school voldoet aan de basiszorg die het samenwerkingsverband is vastgesteld. Bovendien wordt aangegeven voor welke leerlingen met extra zorg het team een aanpak heeft en voor welke onderwijsbehoeften het team niet competent is en de school als organisatie niet is toegerust.

Op basis van dit profiel kan de schooldirectie een goede gesprekspartner zijn voor bestuur, ouders, samenwerkingsverband, het speciaal onderwijs en organisaties voor welzijn en zorg.

Het schoolbestuur en het samenwerkingsverband kunnen op basis van alle onderwijszorgprofielen beleid ontwikkelen om te voldoen aan de zorgplicht voor het bieden van Passend onderwijs aan alle leerlingen uit de regio. De profielen van alle scholen vormen verder een belangrijke bouwsteen voor het ontwikkelen van beleid op onder andere de zorgtoewijzing, de verdeling van middelen en het arrangeren van een goede match tussen leerling en de school van plaatsing in de regio (ondersteuningsplan).

De gegevens uit dit profiel worden jaarlijks bijgesteld. Als blijkt dat dit consequenties heeft voor de conclusies in het onderwijszorgprofiel, wordt het profiel herzien. Ook de vertaling van het onderwijszorgprofiel, zoals dat jaarlijks in de schoolgids wordt opgenomen, wordt in dat geval herzien.

De ambities die in het AVS-OZOP® zijn opgesteld kennen een dynamisch verloop. Na vier jaar (of eerder) zijn er in uw school zaken verbeterd en gewijzigd, reden genoeg om het onderwijszorgprofiel aan te vullen of te wijzigen. Zo blijft het AVS-OZOP® van uw school een dynamisch document.

Daar waar in de wettekst wordt gesproken over een 'schoolondersteuningsprofiel' wordt er in het referentiekader de term 'onderwijszorgprofiel' gehanteerd. De AVS heeft ervoor gekozen om de term OnderwijsZorg en OntwikkelProfiel te gebruiken.

De medezeggenschapsraad van de school heeft adviesrecht bij de vaststelling van het schoolondersteuningsprofiel.

2. ALGEMENE GEGEVENS

DATUM INVULLING februari '15

NAAM VAN HET BEVOEGD GEZAG	Stichting Klasse
NAAM VAN DE SCHOOL	Horizon - Harmelen
SOORT SCHOOL	PO
BRINNUMMER	18IX
NUMMER SWV VANAF 1-8-2013	2604
NAAM WSNS - SWV	SWV Woerden, Breukelen Maarsse (67)

ADRES	Hendriklaan 3-5
POSTCODE	3481 VR
PLAATS	Harmelen
TELEFOONNUMMER	0348-442410
MAILADRES	directie@obsdehorizon.nl

NAAM SCHOOLLEIDER	E.R. Ilgen
-------------------	------------

SCHOOLCONCEPT	Traditioneel onderwijs
IDENTITEIT	Openbaar onderwijs

Schooljaar	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
AANTAL LEERKRACHTEN (FEITELIJK)	7	7	6	5
AANTAL LEERLINGEN – 1 OKTOBER	126	117	85	73

VASTGESTELD (G)MR	1 augustus 2014
VASTGESTELD BEVOEGD GEZAG	7 februari 2013

Dit document is geaccordeerd door:

Naam: _____

Handtekening bevoegd gezag: _____

3. TELGEGEVENS

SCHOOLJAAR	11/12	12/13	13/14	14/15
------------	-------	-------	-------	-------

ALGEMEEN VOOR DE SCHOOL INCLUSIEF EVENTUELE RUGZAK LEERLINGEN

LEERLINGEN	147	126	85	73
------------	-----	-----	----	----

AANTAL GEÏNDICEERDE LEERLINGEN GEDURENDE HET BETREFFENDE SCHOOLJAAR

CLUSTER 1	0	0	0	0
CLUSTER 2	1	1	0	0
CLUSTER 3	0	0	0	0
CLUSTER 4	0	0	0	0

AANTAL THUISZITTERS

LEERLINGEN	0	0	0	0
------------	---	---	---	---

IMPULSGEBIED

IMPULSGEBIED	Nee	Nee	Nee	Nee
--------------	-----	-----	-----	-----

GEWICHTEN

0	136	118		
0,3	8	5		
1,2	3			

VERVROEGDE UITSTROOM / VERWIJZING

REGULIERE BAO	6	11	4	3
SBO	2	0	0	0
SO CLUSTER 1	0	0	0	0
SO CLUSTER 2	0	0	0	0
SO CLUSTER 3	0	0	0	0
SO CLUSTER 4	0	0	0	0
VERVROEGD NAAR OPDC	0	0	0	0
VERVROEGD NAAR VO	0	1	1	0
VERVROEGD NAAR PRO	0	0	0	0
REBOUNDOORZIENING	0	0	0	0

UITSTROOM NAAR VOORTGEZET ONDERWIJS (NA GROEP 8)

VSO	0	0	0	0
PRO	0	0	1	0
LWOO	0	0	0	1
VMBO – BRUGKLAS (ZONDER LWOO)	13	10	4	5
HAVO – VWO BRUGKLAS	5	3	1	2
HAVO	6	4	3	2
VWO	5	1	5	2

SCHOOLJAAR	11/12	12/13	13/14	14/15
GYMNASIUM	0	0	0	0

4. BASISZORG EN EXTRA ZORG

Omschrijving basiszorg en extra zorg

A. Wat is de vastgestelde basiszorg van het samenwerkingsverband waarin door de gezamenlijke scholen moet worden voorzien?

➤ In het kader van **preventieve en licht curatieve interventies** bieden wij:

- een leerlingvolgsysteem, te weten Parnassys
- een kleutervolgsysteem, te weten GOVK
- een systeem van afspraken binnen het team, hoe te handelen bij situaties die om vroegtijdig ingrijpen vragen
- een manier om problemen vroegtijdig te signaleren, te weten de cyclus van Handelingsgericht werken

➤ In het kader van 'aanbod ondersteuning' bieden wij:

- een proactief pestprotocol
- een proactief dyslexieprotocol
- een proactief dyscalculieprotocol
- een protocol medische handelingen
- wij hebben de volgende methodieken ter ondersteuning van de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen
  - Leefstijl
  - ZIEN!
  - .....
- wij bieden de volgende methodieken op de vakken technisch lezen, begrijpend lezen, spelling en rekenen
  - Estafette Lezen
  - Nieuwsbegrip XL
  - Staal
  - Rekenrijk
- wij maken gebruik van ICT als ondersteuning van het onderwijsleerproces
- wij hebben naast leerkrachten en intern begeleider beschikking over 'extra handen in de school', dit komt neer op ca. .... uur per week voor 100 leerlingen

➤ In het kader van het realiseren van een 'bekwaam leerkrachtenteam' bieden wij:

- gediplomeerde leerkrachten die voldoen aan de functie-eisen
- gezamenlijke studiemomenten voor het gehele team
- individuele scholingstrajecten collegiale consultaties door leerkrachten onderling
- een gesprekkencyclus gericht op professionalisering
- .....

➤ *In het kader van 'ondersteuningsstructuur' bieden wij:*

- interne begeleiding voor 16 uur per week voor 100 leerlingen
- een interne zorgcommissie, tezamen inzetbaar voor 2 uur per week
- structurele bespreking van alle groepen: 4 momenten in het jaar
- structurele oudergesprekken: 6 momenten in het jaar
- meerpartijenoverleg met
  - Passenderwijs
  - Schoolbegeleidingsdienst
  - Jeugdgezondheidszorg
  - .....
- samenwerking met de lokale partners in de wijk/gemeente
- samenwerking met afdeling leerplicht in het kader van verzuim
- kennis van de ondersteuningsmogelijkheden in de omgeving
- kennis van de wijze van doorverwijzing richting (gespecialiseerde) hulp voor kinderen en ouders
- Er is een lift aanwezig (indien de school een tweede verdieping heeft)
- Er is een time-out ruimte

➤ *In het kader van het 'handelingsgericht werken' heeft de school de volgende elementen succesvol geïmplementeerd binnen de organisatie:*

- onderwijsbehoeften vormen het uitgangspunt in het denken en handelen van alle betrokkenen bij de school
- leerkrachten zijn gericht op afstemming en wisselwerking
- leerkrachten zijn in staat aanbod en onderwijsbehoeften op elkaar af te stemmen
- de school is gericht op constructieve benadering met betrokkenen
- centraal staat een positieve benadering naar kinderen
- de inzet van ondersteuning is doelgericht
- de ondersteuning vindt systematisch, transparant en planmatig (opbrengstgericht) plaats

B. Wat is de vastgestelde extra zorg van het samenwerkingsverband waarin door de gezamenlijke scholen moet worden voorzien?

-

C. Inventarisatie van aantal leerlingen per groep vallend onder extra zorg

Groep	Aantal in de gehele groep	Aantal met extra zorg	Aantal leerlingen in de groep met extra zorg					
			Zonder financiële	Door school gefinancierd	Door bestuur gefinancierd	Door SWV gefinancierd	Anders gefinancierd	Combinatie van voorgaande
1/2	9	0	0	0	0	0	0	0
3/4	22	1	1	0	0	0	0	0
5/6	29	1	0	0	0	1	0	0
7/8	18	2	1	1	0	1	0	0
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-

5. INTERNE EN EXTERNE ZORGSTRUCTUUR

INTERNE ZORG

AARD VAN DE ONDERSTEUNING	KLOKUREN	AANTAL PERSONEN	DEELNAME ZAT
Schoolleider	4	1	Nee
Leerkracht met speciale taken	-	-	Nee
Intern begeleider/ zorgcoördinator	16	1	Nee
(Motorische) remedial teacher	-	-	Nee
LGF Begeleider	-	-	Nee
Onderwijsassistent – klassenassistent	-	-	Nee
SoVa – faalangstreductietrainer	-	-	Nee
Stagiaires	6	2	Nee
Logopedist	-	-	Nee
Leraar in Opleiding (LIO)	-	-	Nee
Ouderhulp	4	5	Nee
Hoogbegaafdenspecialist	-	-	Nee
Rekenspecialist	2	2	Nee
Taal – dyslexiespecialist	-	-	Nee
Gedragsspecialist	-	-	Nee
Orthopedagoog	-	-	Nee
OOP met behandeltaken	-	-	Nee
Schoolmaatschappelijk werk	-	-	Nee
Ondersteuning anders	-	-	Nee

EXTERNE ZORG

AARD VAN DE ONDERSTEUNING	KLOKUREN	AANTAL PERSONEN	DEELNAME ZAT
(Preventief) Ambulant Begeleider	1	1	Ja
SoVa – faalangstreductietrainer	-	-	Nee
Logopedist	1	1	Nee
School Maatschappelijk Werk	-	-	Nee
Schoolverpleegkundige	-	-	Nee
Therapeuten	1	2	Nee
Motorische Remedial Teacher	-	-	Nee
Politie	-	-	Nee
Leerplicht	-	-	Nee
Opvoedingsondersteuning	1	1	Nee
Orthopedagoog	-	-	Nee
Video Interactie Begeleider	-	-	Nee
Permanente Commissie Leerlingzorg	-	-	Nee
Centrum Jeugd en Gezin	-	-	Nee
Schakelklas	-	-	Nee
Hoogbegaafde voorzieningen	-	-	Nee
Ondersteuning anders	1	1	Nee

6a. METHODEN GEBRUIK

De volgende methoden worden gebruikt:

Vak-/vormingsgebied		Gebruikte materiale/methoden
Nederlandse taal		
	Mondelinge taalvaardigheid	Kleuterplein
	Aanvankelijk lezen	Veilig Lereren Lezen
	Technisch lezen	Estafette
	Begrijpend lezen	Nieuwsbegrip XL
	Schrijven	Schrijfdans (groep 2) Pennenstreken (groep 3 t/m 8)
	Taal	Taal op Maat
	Spelling	Alles Apart
Engelse taal		
	Mondelinge taalvaardigheid	EarlyBird
	Leesvaardigheid	Ipockets Our discovery Island
Rekenen - wiskunde		
	Vaardigheden	Kleuterplein
	Cijferen	Rekenrijk
	Verhoudingen en procenten	
	Breuken	
	Meten	
	Meetkunde	
Wereldoriëntatie		
Aardrijkskunde	Geografisch perspectief	Kleuterplein
	Ruimtelijke inrichting	Alles-in-1
	Topografie en kaartbeeld	
Geschiedenis	Historisch besef	
	Historische gebeurtenissen	
Natuur en milieu	Mensen, planten en dieren	NME materiaal
	Materialen en verschijningen	
Verkeer		
Kunstzinnige oriëntatie		
	Tekenen en handvaardigheid	Kleuterplein
	Muziek	Alles-in-1
	Spel en beweging	
	Dans	
Lichamelijke opvoeding		
	Gymnastiek en atletiek	Kleuterplein
	Spel	lessen door de leerkracht
	Bewegen op muziek	

6b. ORTHODIDACTISCH – PEDAGOGISCH LEER- EN HULPMIDDELEN

In de orthotheek van de school is een groot aantal orthodidactische materialen, additionele hulpmiddelen en programma's opgenomen, die ingezet kunnen worden bij het bieden van een passend onderwijszorgarrangement.

De orthotheek bevat niet alleen materialen van de educatieve uitgeverijen, maar ook materialen die door andere instanties zijn ontwikkeld of worden uitgegeven. Het volgende materiaal is binnen de school aanwezig en hiermee is ervaring opgedaan:

- aanvankelijk en technisch lezen
- Bas gaat digitaal
- Bas telt mee
- Cito hulpboek begr. Lezen
- CITO hulpboeken
- CITO oefeningen
- De leessleutel
- De rekenkast
- De taalkast
- Estafette
- Fonemisch bewustzijn (werkmap)
- Help: Faalangst? Ouderreeks 1991
- HGW een handreiking voor de ib-er. N. Pameijer
- HGW: een handleiding voor het schoolteam. N. Pameijer
- Kijk! Groep 1-2
- Kleuterplein
- Leefstijl
- Leesladder
- Leeslijn
- leesproblemen en dyslexie
- leesproblemen en dyslexie in beeld
- Maatwerk rekenen
- Nieuwsbegrip XL
- PI-dictee
- Ralfi lezen
- Rekenrijk
- Rekeningger
- Schatkist
- Schrijfdans
- Zien!

6c. KWALITEITSINSTRUMENTEN

De volgende kwaliteitsinstrumenten worden binnen de school gebruikt:

- INK-model
- Cyclus HGW
- Duo tevredenheidsonderzoeken
- Schooloverzicht – standaarden – schoolfoto Opbrengstgericht passend onderwijs

6d. VERANTWOORDINGSDOCUMENTEN

De volgende verantwoordingsdocumenten worden binnen de school gebruikt:

- Schoolplan en jaarlijkse evaluatie
- Jaarplan en jaarlijkse evaluatie
- Zorgplan en jaarlijkse evaluatie
- Schoolgids
- Tussenopbrengsten
- Eindopbrengsten

7. INDICATOREN INSPECTIE (BASISZORG)

Datum laatste inspectiebezoek: april '14

1= niet of nauwelijks; 2= onvoldoende; 3= voldoende; 4= in hoge mate

KWALITEITSASPECT 1: OPBRENGSTEN

1.1	De resultaten van de leerlingen aan het eind van de basisschool liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.	3	-
1.2	De resultaten van de leerlingen voor Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde tijdens de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.	3	-
1.3	De leerlingen doorlopen in beginsel de school binnen de verwachte periode van acht jaar.	3	-

KWALITEITSASPECT 2: LEERSTOF AANBOD

2.1	Bij de aangeboden leerinhouden voor Nederlandse taal en rekenen en wiskunde betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen.	3	-
2.2	De leerinhouden voor Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8.	3	-
2.3	De leerinhouden in de verschillende leerjaren sluiten op elkaar aan.	3	-
2.4	De school met een substantieel aantal leerlingen met een leerlinggewicht biedt bij Nederlandse taal leerinhouden aan die passen bij de onderwijsbehoeften van leerlingen met een taalachterstand.	3	-

KWALITEITSASPECT 3: TIJD

3.1	De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.	3	-
3.2	De school heeft voor Nederlandse taal en rekenen en wiskunde de onderwijstijd afgestemd op de behoefte van de leerlingenpopulatie.	3	-

KWALITEITSASPECT 5: DIDACTISCH HANDELEN

5.1	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.	3	-
5.2	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.	3	-
5.3	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.	3	-
5.4	De leraren geven leerlingen de verantwoordelijkheid voor hun planning.	3	-

KWALITEITSASPECT 6: DIDACTISCH HANDELEN

6.1	De leraren stemmen de aangeboden leerinhouden af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.	3	-
6.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.	3	-
6.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.	3	-
6.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.	3	-

KWALITEITSASPECT 8: ZORG

8.1	De school signaleert vroegtijdig welke leerlingen zorg nodig hebben.	3	-
8.2	Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens bepaalt de school de aard van de zorg voor de zorgleerlingen.	2	-
8.3	De school voert de zorg planmatig uit.	3	-
8.4	De school evalueert regelmatig de effecten van de zorg.	2	-

KWALITEITSASPECT 8: KWALITEITSZORG

9.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.	3	-
9.2	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen.	2	-
9.3	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.	3	-
9.4	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.	3	-
9.5	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.	3	-
9.6	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.	3	-

NALEVING WET- EN REGELGEVING

NT1a	De inspectie is in het bezit gesteld van de geldende schoolgids (art. 16, lid 2 en 3, WPO).	3	-
NT1b	In de schoolgids is informatie opgenomen over standaard gecontroleerde onderdelen (art. 13 WPO).	2	-
NT2a	De inspectie is in het bezit gesteld van het geldende schoolplan (art. 16, lid 1 en 3, WPO).	3	-
NT2b	In het schoolplan is informatie opgenomen over een of meer standaard gecontroleerde onderdelen (art. 12 WPO).	3	-
NT3a	De inspectie is in het bezit gesteld van het geldende zorgplan (art. 19, lid 3, WPO).	3	-
NT3b	In het zorgplan is informatie opgenomen over een of meer standaard gecontroleerde onderdelen (art. 19, lid 2, WPO).	3	-
NT4a	Er is voldoende onderwijstijd geprogrammeerd om te kunnen voldoen aan de daarvoor gestelde minima (art. 8, lid 7 onder b, WPO).	3	-

NT4b	Er is maximaal zevenmaal een onvolledige schoolweek geprogrammeerd voor de groepen 3 t/m 8 (artikel 8, lid 7 onder b, WPO).	3	-
------	---	---	---

8. INDICATOREN HANDELINGSGERICHT WERKEN (BASISZORG)

1= niet of nauwelijks; 2= onvoldoende; 3= voldoende; 4= in hoge mate	1, 2, 3 of 4
--	--------------

A. Pedagogische kenmerken

De omgeving voor leerlingen is veilig	3
De omgeving voor leerlingen is uitdagend	3
De school besteedt structureel aandacht aan de sociaal emotionele ontwikkeling	3
De school is gericht op voorkomen en aanpakken van incidenten	3
Totaaloordeel indicator pedagogische kenmerken	3

B. Didactische kenmerken en opbrengstgericht werken

Wij stemmen de instructie af op de verschillen tussen leerlingen	3
Wij werken met methoden en materialen waarmee wij rekening kunnen houden met verschillen tussen leerlingen:	
a) Op het gebied van taal	3
b) Op het gebied van lezen	3
c) Op het gebied van spelling	3
d) Op het gebied van wiskunde	3
Wij hebben een afgestemd aanbod voor leerlingen met dyslexie	3
Wij hebben een afgestemd aanbod voor leerlingen met dyscalculie	2
Wij stemmen werkvormen af op de onderwijsbehoeften van leerlingen	3
Wij stemmen de verwerking af op de verschillen tussen leerlingen	3
Wij geven onze leerlingen constructieve feedback	3
Bij het onderwijsaanbod houden wij rekening met verschillen tussen leerlingen	3
Wij werken met doorgaande leerlijnen	3
Totaaloordeel indicator didactische kenmerken	2,9

C. Begeleiding (basiszorg)

Wij signaleren vroegtijdig de zorg- en ondersteuningsbehoefte van leerlingen	3
Wij hebben een samenhangend leerlingvolgsysteem	3
Wij werken opbrengstgericht met groepsplannen	3
Wij werken handelingsgericht	3
De leerlingen worden nauw betrokken bij de ondersteuning en evaluatie van de zorg	3
Totaaloordeel indicator begeleiding	3

D. Zorg (extra zorg)

Zorgleerlingen hebben een smart handelingsplan	3
Wij betrekken ouders bij het opstellen van handelingsplannen	3
Wij werken met een ontwikkelingsperspectief voor onze zorgleerlingen	3
Wij evalueren regelmatig de effecten van de zorg op individueel leerling niveau en op niveau van de school	3
Totaaloordeel indicator zorg	3

E. Beleid

Wij hebben onze visie op zorg vastgelegd	3
Onze interne zorgprocedures zijn vastgelegd	3
Wij gaan vertrouwelijk om met informatie over leerlingen	3
Wij werken continu aan het verbeteren van het lesgeven	4
Wij evalueren jaarlijks ons zorgbeleid	3
Wij gaan jaarlijks na of de middelen goed zijn ingezet	3
Totaaloordeel indicator beleid	3,2

F. Organisatie zorg

Onze IB'er coacht en ondersteunt leraren	3
Onze IB'er is goed opgeleid	3
Onze IB'er is goed toegerust	3
Onze IB'er beschikt over voldoende tijd voor zijn/haar takenpakket	3
De rollen en verantwoordelijkheden voor betrokkenen bij de zorg zijn vastgelegd	3
Wij analyseren en benutten systematisch data over de ontwikkeling van leerlingen	3
Wij hebben op school een zorgteam	3
Het zorgteam organiseert snel adequate hulp	3
Wij werken samen met partners uit de omgeving	3
Totaaloordeel indicator organisatie van de zorg	3

G. Overdracht

Er is warme overdracht van de vorige instelling naar onze school	3
Er is warme overdracht van onze school naar het vervolgonderwijs / instelling	3
Er is een warme overdracht binnen de school tussen de leerjaren	3
Totaaloordeel indicator overdracht	3

H. OUDERS

De school is geïnteresseerd in de mening van ouders betreffend de kwaliteit van onderwijs	4
De school heeft regelmatige terugkoppeling over het handelingsplan van de zorgleerling naar de ouders	3
De school betreft ouders bij het opstellen en evalueren van handelingsplannen	3
De ontwikkeling van het kind staat centraal in oudergesprekken	3
Bij oudergesprekken gaat de aandacht uit naar uitwisseling van ervaringen tussen school en ouders	3
Bij aanmelding en plaatsing focust de school op de wederzijdse verwachtingen en verantwoordelijkheden	3
De school ondersteunt ouders bij de overgang naar een andere school	3
Totaaloordeel indicator ouders	3,1

9. OVERZICHTSTABELLEN

Kenmerken van het schoolgebouw

Er is ruimte in een groep voor één-op-één begeleiding.	Ja
Er is ruimte op de gang voor één-op-één begeleiding	Ja
Er is een prikkelarme werkplek	Ja
Er is ruimte voor een time out	Ja
De lokalen zijn aangepast voor leerlingen met speciale bewegingsbehoeften	Nee
Er zijn ruimten met specifieke functies voor bewegings- en leerbehoeften (fysio, schooltuin, gym, etc.)	Ja
Er zijn werkplekken voor leerlingen beschikbaar op de gang of in flexibele ruimten	Ja

Voorzieningen waarvan de school gebruikmaakt

Time out	Nee
Schakelklas	Nee
Hoogbegaafdengroep – plusklas	Nee
Observatieklas	Nee
Preventieve ambulante begeleiding	Ja
Autiklas	Nee
Voorschool (VVE)	Nee
Regionale voorzieningen	Ja
Expertisecentrum	Ja

Voorzieningen waarvan de school gebruikmaakt

Samenwerkingsverband PO (ib netwerken, trajectbegeleider)	Ja
SBO	Nee
(V) SO cluster 1	Nee
(V) SO cluster 2	Nee
(V) SO cluster 3	Nee
(V) SO cluster 4	Nee
SWV VO	Nee

Onderwijs- en ketenpartners waarmee wordt samengewerkt

Schoolbegeleidingsdienst	Ja
Lokale overheid	Nee
Bureau jeugdzorg	Ja
Centrum Jeugd en Gezin	Ja
Maatschappelijk werk	Ja
GGZ	Ja
Leerplicht	Ja
Buurtnetwerk	Ja
Buurtregisseur, politie	Ja
Club en buurthuiswerk	Ja

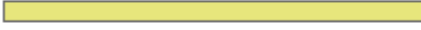

Overige

Op school is er een protocol inzake medische handelingen	Ja
Op school is er een document inzake evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in de schoolleiding	Ja

10. AFSTEMMING

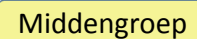
tussen diagnostiek, onderwijsbehoefte en handelingsbekwaamheid

A. Casuïstiek Kind op de Gang®

1. blind/slechtziend		
1.1. zeer slechtziend		G
1.2. blind		G
2. slechthorend/spraak-/taalproblemen		
2.4. slechthorend		A
2.5. slechthorend/spraaktaal		A
3. verstandelijke handicap		
3.6. verstandelijke handicap		MG
3.7. downsyndroom		MG
3.8. epilepsie		MG
3.9. lichamelijke handicap		MG
4. gedragsproblemen		
4.10. PTSS/dissociatie		MG
4.11. reactieve hechtingsstoornis		MG
4.12. PDD NOS		A
4.13. ADHD		A
4.14. Gilles de la Tourette		A
5. SBO		
5.15. (faal)angst		A
5.16. onrust/concentratieproblemen		MG
5.17. leerproblemen/astma		A
5.18. dyslexie		K
5.19. NLD		MG
5.20. lees/taalproblemen		K
6. hoogbegaafd		
6.21. hoogbegaafd		A
6.22. hoogbegaafd/gedragsproblemen ..		MG

 Kunde

 Ambitie

 Middengroep

 Grens

B. Handelingsgerichte aanpak

Psychiatrische problemen – ADHD

KENMERKEN

- Grote concentratieproblemen, kan zich niet lang op één taak richten. Raakt snel afgeleid door prikkels uit de omgeving.
- Laat druk en hyperactief gedrag zien, stoort hiermee de lessen.
- Pikt niet altijd de rode draad van instructie op. Vergeet snel.
- Kan zijn/haar omgeving niet ordenen, veroorzaakt chaos. Is impulsief in denken en doen.
- Overziet niet het geheel, is gericht op details. Friemelt/speelt met spullen. Heeft duidelijk moeite met het onderdrukken van prikkels.
- Is onhandig; raakt snel in conflict met anderen. Is overbeweeglijk en vertoont motorische onrust.
- Doet voor hij denkt; dit kan kwetsend overkomen.

ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE

- Structureer en bereidt alle situaties goed voor. Geef duidelijke, concrete, korte en enkelvoudige instructies. Ondersteun d.m.v. schema's en beeldmateriaal.
- Herhaal lesstof en instructie. Bied een afwisselend programma, tussen denken en doen. Werk met geheugensteuntjes en alternatieve studiestrategieën.
- Laat het werk zelf controleren.
- Maak een onderscheid tussen kennis en de presentatie daarvan (handschrift, verzorging, grammatica, interpunctie). Geef de leerling keuze in volgorde van werkzaamheden.
- Geef een rustige plaats. Bereid voor op vrije situaties. Leg uit wat er misgegaan is en geef het goede voorbeeld/ een alternatief.
- Geef complimenten voor goede, sociale interacties. Tracht niet boos te worden. Bouw motorische activiteiten in en geef aan wanneer motorische onrust is toegestaan en wanneer niet. Koppelen aan een maatje bij activiteiten waar de leerling goed in is.

LEERKRACHTVAARDIGHEDEN

- Zie ook sectie ondersteuningsbehoefte.
- De leerkracht moet zich in de omgang met ADHD niet laten leiden door de symptomen en steeds het kind achter de stoornis blijven zien. Dit is een grote opgave, omdat de gedragingen zo storend kunnen zijn.
- De leerkracht moet een goed oog hebben voor signalen van onrust en het programma om kunnen gooien als de onrust te groot wordt; kunnen improviseren en de leerling begeleiden in het geleiden van zijn onrust in wenselijk gedrag.
- Oppositioneel gedrag bij ADHD is principieel niet gericht tegen de ander. Het conflict is nooit persoonlijk. Dit besef voorkomt een negatieve spiraal.

OVERIGE AANDACHTSPUNTEN

- Medicatie (Ritalin, Concerta) helpt goed tegen de symptomen. Ritalin moet op gezette tijden genomen worden, anders komen symptomen in verhevigde vorm terug.
- De elementen om het ontwikkelperspectief voor een leerling te kunnen opstellen vanuit de ondersteuningsbehoefte en leerkrachtvaardigheden kunt u toevoegen aan het format op de link: www.avs.nl/ozop/ontwikkelperspectief

Actiepunten om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren:

- actualiseren beleid vooruitgroep
- afstemming in leerwerkgroepen
- bespreken protocol
- Collegiale consulatie
- Protocol dyscalculie

Psychiatrische problemen - Autisme Spectrum Stoornissen (ASS) (incl. PDD – Nos)

KENMERKEN

- Gestoord in de verbale en non- verbale communicatie.
- Vertoont beperkte en eenzijdige interesses.
- Centrale coherentie: moeite met het overzien van het grote geheel en er betekenis aan geven. Gericht op details.
- Loopt vast in eigen gedachten, patronen, strategieën.
- Moeizaam schakelen van de ene naar de andere opdracht, activiteit, les, onderwerp.
- Executieve functies: moeite met plannen en organiseren van taken.
- Moeite met het zien en begrijpen van gevoelens, wensen en ideeën van anderen en zichzelf; begrijpt daardoor weinig van de sociale wereld om hem heen.
- Verliest snel overzicht, zoekt houvast in vaste patronen en fixaties, wordt star en angstig.
- Kan gedrag wel naspelen maar blijft moeite houden met functioneel toepassen.

ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE

- Visualiseren en concretiseren waar mogelijk; gebruik van schema's, lijstjes, planners. Kaderen.
- Gebruik van heldere, ondubbelzinnige taal.
- Geef expliciet aan wat het doel is van een activiteit en benadruk samenhang.
- Geef duidelijk de overgang aan tussen de ene en andere activiteit.
- Korte, duidelijke instructies. Vermijd in de instructie gebruik van veel bijwoorden, bijvoegsels, tussenvoegsels en abstracte tijdsbepalingen als: straks, zo meteen, later.
- Structuur in het dagprogramma (in ruimte, tijd, activiteit).
- Afspraken en regels strikt hanteren; veranderingen aankondigen en voorbespreken.
- Vermijden van woorden die onzekerheden teweegbrengen (als 'misschien', 'straks').
- Begeleiden van sociale interacties en de afstemming op anderen. Bevorderen van de communicatie, zonder een appèl te doen op emoties of het 'ik'. Help bij het benoemen (vertalen) van gevoelens en gedachten.
- Probeer inzicht te krijgen in de factoren die de gedragingen uitlokken, tracht deze te vermijden.
- Ken de interesse van de leerling (treintjes, wieltjes, stoplichten, riolen) en sluit hier waar mogelijk op aan.

LEERKRACHTVAARDIGHEDEN

- Zie ook sectie ondersteuningsbehoefte.
- De leerkracht moet beseffen dat deze leerling zich moeizaam kan inleven in de ander, moeite heeft met alle sociale omgang en er een strikte logica op nahoudt. Dit vraagt een groot begrip en inlevingsvermogen van de leerkracht. ASS- leerlingen worden doorgaans als 'raar en vreemd' beschouwd en daardoor snel mikpunt van pesterijen. De leerkracht moet groepsdynamische processen zien en kunnen hanteren om pesten te voorkomen.

- Talenten van de ASS-leerling kunnen benutten en hem deze leren gebruiken.
- Verwacht geen relationele groei.
- Consequent zijn in het kwadraat. Betrouwbaar en voorspelbaar zijn voor de leerling.

OVERIGE AANDACHTSPUNTEN

- Co-morbiditeit met verstandelijke beperkingen en ADHD komt veel voor, wat het beeld complexer maakt en moeilijker te hanteren.
- De elementen om het ontwikkelperspectief voor een leerling te kunnen opstellen vanuit de ondersteuningsbehoefte en leerkrachtvaardigheden kunt u toevoegen aan het format op de link: www.avs.nl/ozop/ontwikkelperspectief

Actiepunten om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren:

aanpassen leeromgeving

BASISONDERSTEUNING

bespreken protocol

Collegiale consultatie

collegiale uitwisseling

Communicatie met externen

Doorgaande lijn klassenmanagement

één kind één plan

Effectief gebruik van digitale middelen (tablets e.d.)

Inzet middelen

Pedagogisch groepsplan opstellen

Gedragsproblemen - internaliserend gedrag

KENMERKEN

- Emotionele of internaliserende problemen uit zich door faalangst, angst, teruggetrokkenheid, depressieve gevoelens, stress, psychosomatische klachten. Emotionele problemen kunnen lang verborgen blijven, omdat deze kinderen minder opvallen.
- Deze kinderen zijn in de sociale context teruggetrokken. In de groep vallen ze vaak amper op, waardoor het probleem op school niet snel wordt onderkend.
- Het gedrag kenmerkt zich door passiviteit, schuwheid, weinig assertiviteit en sterke aanpassing aan de wensen van anderen. Bij veel van deze kinderen kunnen we spreken van een sociaal fobie en is angst de basis voor hun sociale problemen.

ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE

- Individuele aanmoediging
- Succeservaringen creëren.
- Aanleren van positieve/helpende gedachten (RET).
- Aanleren van copingsvaardigheden.
- Zelfmanagement
- Adaptief onderwijs
- Gedragsfunctie analyses
- Gedragsinterventiestrategie (handelingsplan)
- 'Triple P' uitgangspunten:
  - Kinderen een veilige en stimulerende omgeving bieden

- Een aansprekende discipline hanteren
- Realistische verwachtingen hebben van het kind
- Kinderen laten leren door positieve ondersteuning
- Als opvoeder goed voor jezelf zorgen

LEERKRACHTVAARDIGHEDEN

Pedagogische elementen:

- positieve verwachtingen
- vaardigheden expliciet aanleren

Didactische elementen:

- goed klassenmanagement en instructie
- goede voorbereiding, structuur (duidelijke lesopbouw), goede wisselmomenten, variatie

Relationele elementen:

- Investeren in vertrouwensband
- goede communicatie/ interactie
- feedback: zinvol en eenduidig; kritiek altijd op gedrag (niet de persoon afkeuren)
- Goede groepssfeer creëren (nooit pesten)

Schoolelementen:

- overleg met ouders en hulpverlening
- veilige school
- eenduidige aanpak en consequenties voor ongewenst gedrag
- pestbeleid/protocol
- verzuimregistratie en -beleid

OVERIGE AANDACHTSPUNTEN

- Maak samenwerkingsafspraken met maatschappelijk werk, gezinsbegeleiding en ketenpartners.
- Centra voor Jeugd en Gezin en Zorgadviesteams voor scholen kunnen optreden als verbindingpunten voor communicatie tussen ketenpartners.
- Mogelijke therapieën:
  - sociale vaardigheidstraining
  - integratieve kindtherapie
  - integratieve jongeretherapie
- Links:
  - www.academie-psychotherapie.nl
  - www.triplep-nederland.nl
  - www.psycon.nl/data/leerenzorg.html
- Literatuur:
  - Gedragsproblemen in scholen – Het denken en handelen van leraren
Auteurs Kees van der Wolf, Tanja van Beukering
  - Coöperatief leren binnen adaptief onderwijs
Auteur: J.M.C.G. van Vugt
- De elementen om het ontwikkelperspectief voor een leerling te kunnen opstellen vanuit de ondersteuningsbehoefte en leerkrachtvaardigheden kunt u toevoegen aan het format op de link: www.avs.nl/ozop/ontwikkelperspectief

Actiepunten om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren:

aanbieden van cursussen
bespreken protocol
collegiale uitwisseling
Deskundigheidsbevordering op teamniveau
doorgaande lijn op gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling.
protocol gedragsproblemen

Leerproblemen – dyslexie

KENMERKEN

- Leesstoornis. Het leesniveau ligt aanzienlijk onder het niveau dat hoort bij de leeftijd, de intellectuele ontwikkeling en de bij de leeftijd passende opleiding. Heeft een significante invloed op de schoolresultaten of dagelijkse bezigheden waarvoor leesvaardigheid nodig is.
- Het technisch lezen en/of spelling en zelf schrijven gaat veel moeizamer dan de andere onderwijsvakken (automatiseringsprobleem op deze deelgebieden).
- Er is sprake van een lage leessnelheid.
- Er zijn problemen met het begrijpen van de tekst indien deze zelf wordt gelezen.
- Er zijn problemen met correct lezen (woorden worden weggelaten, letters worden omgedraaid; de betekenis van het gelezene wordt vervormd). Vaak zijn er problemen met spelling (spellen fonetisch en inconsequent), soms problemen met grammatica. Dyslectische leerlingen hebben vaak ook een tragere verwerking van klanken bij het spreken en kunnen een wisselend of onleesbaar handschrift hebben. Ze verwisselen vaak rechts en links en hebben moeite om hun aandacht te richten.
- Deze leerlingen kunnen gefrustreerd of emotioneel raken over school/lezen/toetsen.

ONDERSTEUNINGS-BEHOEFTEN

- Geef extra tijd bij lezen of laat een andere leerling de tekst of opdracht voorlezen. Extra inoefening bij dictees, stimulering van het klankaspect van taal
- Laat de leerling niet te veel van het bord overschrijven maar verstrek kopieën.
- Verschaf hulp bij het corrigeren van eigen werk (laat het kind taalwerk niet zelf corrigeren).
- Laat de leerling beschikbare software en hardware gebruiken en laat de leerling met spellingscorrectie werken.
- Gebruik een dyslexie-vriendelijk lettertype zoals comic sans, times new roman of verdana.
- Reken taalfouten en spellingsfouten niet aan bij andere vakken.
- Laat het kind werkstukken mondeling toelichten; sta extra gebruik van beeldmateriaal toe.

LEERKRACHTVAARDIGHEDEN

- Praat en schrijf duidelijk.
- Nauwkeurige observatie t.a.v. de leerontwikkeling op het gebied van lezen en spelling
- Aanleren van geheugensteuntjes om nieuwe afspraken te onthouden
- Aanleren m.b.v. kleine tussenstapjes
- Kijk door spellingsfouten heen naar de kwaliteit van de taal.

OVERIGE AANDACHTSPUNTEN

- Indien een zintuigelijk defect aanwezig is zijn de leesproblemen ernstiger dan die welke hier gewoonlijk bij horen.

- Gaat dikwijls gepaard met andere stoornissen zoals aandachtstoornissen, motorische stoornissen of spraak/taalstoornissen.
- In de kleutertijd: moeite met versjes onthouden, rijm, aanleren kleuren, links/rechts en een algemeen zwak taalniveau
- Groep 3: spellende of radende lezer, moeite met aandacht voor verbale informatie, moeite met verschillen tussen m/n, t/k, ba/da, moeite met het zien van verschil tussen p/q en b/d, moeite met reeksen zoals tafels en het onthouden van woordcombinaties en uitdrukkingen en gezegdes
- Relevante informatie (website, filmpjes, literatuur):
  - www.masterplandyslexie.nl en de diverse protocollen leesproblemen en dyslexie (downloaden: www.expertisecentrumnederlands.nl)
  - www.steunpuntdyslexie.nl
  - www.dyslexie.nl
  - www.stichtingdyslexienederland.nl
  - www.dedicon.nl (voorheen Federatie Nederlandse Blindenbibliotheken, voor het bestellen van aangepaste leermiddelen)
- De elementen om het ontwikkelperspectief voor een leerling te kunnen opstellen vanuit de ondersteuningsbehoefte en leerkrachtvaardigheden kunt u toevoegen aan het format op de link: www.av.s.nl/ozop/ontwikkelperspectief

Actiepunten om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren:

bespreken protocol

Protocol afmaken

verbetering signalering en diagnostiek

Leerproblemen – dyscalculie

KENMERKEN

- Rekenstoornis. Het rekenniveau ligt aanzienlijk onder het niveau dat hoort bij de leeftijd, de intellectuele ontwikkeling en de bij de leeftijd passende opleiding en heeft een significante invloed op de schoolresultaten of dagelijkse bezigheden waarvoor rekenvaardigheid nodig is.
- De leerling blijft achter met rekenen t.o.v. zijn andere schoolresultaten;
- De automatisering komt niet op gang (problemen met tellen, cijferreeksen, breuken, waarde van de getallen, verbanden tussen de getallen); de leerling gebruikt simpele procedures (blijft bv. met zijn vingers tellen); de leerling maakt fouten in een stapsgewijze aanpak; de leerling heeft problemen met de volgorde van te nemen stappen bij het aanbieden van een bepaalde strategie; de leerling heeft problemen met ruimtelijke oriëntatie en ruimtelijk inzicht (links/rechts, lezen en interpreteren van kaarten en tabellen, de leerling kan sommen niet goed onder elkaar zetten; de leerling heeft moeite met de plaats van het getal, afkeer van strategiespelletjes en speelgoed); de leerling heeft vaak een minder gestructureerd lange termijn geheugen en heeft vaak een minder goed werkend korte termijn geheugen; de leerling heeft problemen met het vasthouden van instructie (het geleerde wordt weer vergeten/ beklijft niet); de leerling heeft problemen om de essentie van de opdracht te doorzien; de leerling heeft moeite om eigen werk te controleren en te reflecteren op eigen werk; de leerling kan emotionele problemen hebben, zoals faalangst/frustraties; de leerling heeft een passieve of impulsieve aanpak/gedrag; er kunnen werkhoudingsproblemen ontstaan.

ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE

- Veel extra oefening en herhaling vanwege de moeite met automatiseren (bv. tafels en vermenigvuldiging)
Niet te veel informatie laten overschrijven van bord of leerboek.
- Werk met voorbedrukte rekenbladen, inoefenen van deelvaardigheden, automatiseringsoefeningen
- handige oplossingen en biedt telstrategieën aan.
- Geef extra tijd of minder stof.
- Geef de noodzaak van strategieverandering duidelijk aan (bv. rood voor plussommen en blauw voor minssommen).
- Kies voor mondelinge uitleg en/of overhoring.
- Leer het kind met een rekenmachine om te gaan en sta gebruik ervan toe.

LEERKRACHTVAARDIGHEDEN

- Geef bondige adviezen en een
- sturende instructie (laten zien hoe materiaal gestructureerd kan worden zodat probleem makkelijker kan worden opgelost).
- Gestructureerd onderwijs
- aanbieden.
Werk met meerdere oplossings -strategieën (bv. zowel verbaal als op handelingsniveau).
- Bied opgaven stap voor stap aan.
Besteed aandacht aan emotionele ondersteuning.
- Stimuleer de denkvaardigheid van de leerling en laat ze met elkaar praten over hoe ze iets oplossen.
- Werk aan het zelfvertrouwen van de leerling.

OVERIGE AANDACHTSPUNTEN

- Als er bij de leerling sprake is van een zintuigelijk effect dan zijn de rekenproblemen ernstiger dan die welke hier gewoonlijk bij horen.
- Ook hier kan sprake zijn van co-morbiditeit (het zich voordoen van meer dan een stoornis).
- Relevante informatie (website, filmpjes, literatuur):
  - www.dyscalculie.org
  - protocol Ernstige Reken- Wiskunde problemen en Dyscalculie, mei 2011
  - www.rekenstoornis.nl
  - Rekenhulp voor kleuters (Van Luit & Van der Rijt, 1995)
  - Speciaal rekenhulpprogramma vermenigvuldigen en verdelen (Van Luit, Kaskens & van der Krol)
- De elementen om het ontwikkelperspectief voor een leerling te kunnen opstellen vanuit de ondersteuningsbehoefte en leerkrachtvaardigheden kunt u toevoegen aan het format op de link: www.avs.nl/ozop/ontwikkelperspectief

Actiepunten om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren:

Aanschaffen van materialen

Opstellen protocol

Hoogbegaafdheid

KENMERKEN

- Het gemiddelde gemeten IQ ligt boven de 130.
- Zelfstandig werken geniet de voorkeur boven samenwerken.
- Het nastreven van perfectie, hoge persoonlijke normen
- Faalangstig
- Specifieke interesses
- Uitgebreide woordenschat
- Verbaal sterk, schriftelijk soms chaotisch
- Redeneren op hoger abstractieniveau
- Doorvragen

ONDERSTEUNINGS-BEHOEFTEN

- Weinig instructie en oefening nodig (te veel oefenen zorgt voor demotivatie).
- Uitdagende taken
- Omgaan met gelijkgestemden.

LEERKRACHTVAARDIGHEDEN

- Onderwijs aanpassen op de leerstijl van de leerling.
- Inspelen op de creativiteit van de leerling.
- Pedagogisch klimaat is voorwaardelijke (erken de ongelijkheid).
- Stimuleren opdrachten (filosofie, informatiekunde, etc.)

OVERIGE AANDACHTSPUNTEN

- Literatuur:
  - Omgaan met (hoog)begaafde kinderen, ISBN: 90-5574-274-0
  - Hoogbegaafde leerlingen, ISBN: 90-5352-279-4
- Websites:
  - www.lich.nl
  - www.pharos.nl
- De elementen om het ontwikkelperspectief voor een leerling te kunnen opstellen vanuit de ondersteuningsbehoefte en leerkrachtvaardigheden kunt u toevoegen aan het format op de link: www.avs.nl/ozop/ontwikkelperspectief

Actiepunten om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren:

aanpassen leeromgeving
Aanschaffen van materialen
beleid plusklas opstellen.
collegiale uitwisseling
Doorgaande lijn klassenmanagement
Ervaringen met andere scholen delen
Expert binnen de school opleiden
Kindgesprekken
Teambreed kennis opdoen

11. SCHOOLSPECIFIEKE FACTOREN

A. Grenzen aan de zorg

De school-specifieke en actuele grenzen aan de zorg worden als volgt omschreven:

Omgevingsfactoren:

Functioneren van het relatiernetwerk,

Leerling factoren:

stagnatie in de ontwikkeling, meervoudige problematieken

Groepsfactoren:

disbalans in de groepssamenstelling, grootte van de groep, meervoudige problematieken

Leerkrachtfactoren:

Werkdruk, kennis

Teamfactoren:

samenwerking, professionaliseringsniveau

Schoolfactoren:

Krapte in formatie, aanwezigheid OOP'ers, achterstallige ondersteunende middelen

Thuisituatie:

begeleiding van ouders

Ondersteuningsfactoren:

Financiële middelen, expertise team, schoolmaatschappelijk werker

B. Kunde

De school-specifieke kunde om de zorg te kunnen bieden wordt als volgt omschreven:

Omgevingsfactoren:

Lokalen en ruimtes

leerling factoren:

IQ, individuele gedragsproblemen

Groepsfactoren:

kleinschaligheid, veiligheid van de medeleerlingen en leerkracht

Leerkrachtfactoren:

Inzet

Teamfactoren:

Samenstelling van het team. Ambitie

Schoolfactoren:

Vernieuwde methodes

Schoolfactoren:

Sociaal economisch milieu, communicatie met ouders, ouderbetrokkenheid

Ondersteuningsfactoren:

IB-formatie, collega scholen

12. PROFESSIONALISERING

Scholing 2011/12

Gewenst (algemeen):	
A. Aanwezige ontwikkelingsplannen:	-
B. Scholingsplan:	-
C. Meerjarenscholingsplan:	-
D. Samenwerking partners rond de school:	-
E. Aannamebeleid leerlingen:	-
F. Opbrengsten:	-

Veranderingsparagraaf (concreet):	
A. Aanwezige ontwikkelingsplannen:	-
B. Scholingsplan:	-
C. Meerjarenscholingsplan:	-
D. Samenwerking partners rond de school:	-
E. Aannamebeleid leerlingen:	-
F. Opbrengsten:	-

Speerpunten	-
-------------	---

Scholing 2012/13

Gewenst (algemeen):	
A. Aanwezige ontwikkelingsplannen:	-
B. Scholingsplan:	-
C. Meerjarenscholingsplan:	-
D. Samenwerking partners rond de school:	-
E. Aannamebeleid leerlingen:	-
F. Opbrengsten:	-

Veranderingsparagraaf (concreet):	
A. Aanwezige ontwikkelingsplannen:	-
B. Scholingsplan:	-
C. Meerjarenscholingsplan:	-
D. Samenwerking partners rond de school:	-
E. Aannamebeleid leerlingen:	-
F. Opbrengsten:	-

Speerpunten	-
-------------	---

Scholing 2013/14

Gewenst (algemeen):	
A. Aanwezige ontwikkelingsplannen:	-
B. Scholingsplan:	-
C. Meerjarenscholingsplan:	-
D. Samenwerking partners rond de school:	-
E. Aannamebeleid leerlingen:	-
F. Opbrengsten:	-

Veranderingsparagraaf (concreet):	
A. Aanwezige ontwikkelingsplannen:	-
B. Scholingsplan:	-
C. Meerjarenscholingsplan:	-
D. Samenwerking partners rond de school:	-
E. Aannamebeleid leerlingen:	-
F. Opbrengsten:	-

Speerpunten	-
-------------	---

Scholing 2014/15

Gewenst (algemeen):	
A. Aanwezige ontwikkelingsplannen:	-
B. Scholingsplan:	-
C. Meerjarenscholingsplan:	-
D. Samenwerking partners rond de school:	-
E. Aannamebeleid leerlingen:	-
F. Opbrengsten:	-

Veranderingsparagraaf (concreet):	
A. Aanwezige ontwikkelingsplannen:	-
B. Scholingsplan:	-
C. Meerjarenscholingsplan:	-
D. Samenwerking partners rond de school:	-
E. Aannamebeleid leerlingen:	-
F. Opbrengsten:	-

Speerpunten	-
-------------	---

13. FINANCIËN

Schooljaar	2011/12	2012/13
KOSTEN (€)SCHOLING		
SCHOLING	-	-
AANSCHAF ADDITIONEEL MATERIAAL	-	-
Kosten personeel		
REMEDIAL TEACHER	-	-
LOGOPEDIE	-	-
OVERIG	-	-
TOTAAL	0	0

BATEN (€)		
LEERLING GEBONDEN FINANCIERING MATERIEEL	-	-
LEERLING GEBONDEN FINANCIERING PERSONEEL	-	-
ZORGMIDDELEN SWV WSNS VOOR EXTRA ZORG	-	-
ZORGMIDDELEN SWV (NIEUW) VOOR EXTRA ZORG	n.v.t.	n.v.t.
PERSOONSGEBONDEN BUDGET (VAN OUDERS)	-	-
EXTRA BIJDRAGE VANUIT EIGEN LUMPSUM (eenpitter)	-	-
EXTRA BIJDRAGE VANUIT BESTUUR	-	-
EXTRA BIJDRAGE VANUIT GEMEENTE	-	-
OVERIG	-	-
TOTAAL	0	0

ONDERBOUWD, ZIE BIJLAGE	-	-
-------------------------	---	---

Maakt de school gebruik van het persoonsgebonden budget (van ouders)?	-
Is er binnen de school beleid geformuleerd ten aanzien van de aanvaarding van materiële bijdragen of geldelijke bijdragen?	-

14. TEAMCOMPETENTIES

1. Pedagogische competentie

- **Pedagogisch groepmanagement:** bevorderen van het pedagogisch klimaat in de groep waardoor leerlingen zich gestimuleerd, gesteund en veilig voelen.

Sub niveau (%)	Basis niveau (%)	Ervaren niveau (%)	Excellent niveau (%)
0	70	30	0

2. Orthopedagogische competentie

- **Orthodidactische competentie:** bevorderen van een krachtige leeromgeving in de groep en in de aangeboden lessen.

Sub niveau (%)	Basis niveau (%)	Ervaren niveau (%)	Excellent niveau (%)
0	57	43	0

3. Orthopedagogische competentie

- **Orthodidactische competentie:** bevorderen van een krachtige leeromgeving in de groep en in de aangeboden lessen.

Sub niveau (%)	Basis niveau (%)	Ervaren niveau (%)	Excellent niveau (%)
0	70	30	0

4. Vak-, didactische- en organisatorische competenties

- **Didactisch groepmanagement:** bevorderen van een leerklimaat in de groep waardoor leerlingen zich gestimuleerd, gesteund en uitgedaagd worden in hun leerproces.
- **Gedifferentieerd werken:** speelt het onderwijsleerproces optimaal in op verschillen tussen leerlingen.
- **Onderwijskundige wendbaarheid:** speelt in op de leefwereld van leerlingen uit meerdere leeftijdsgroepen en ontwikkelingsproblemen.
- **Vakmatige beheersing:** beheerst vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden met betrekking tot het werken met leerlingen met een verstandelijke handicap.

Sub niveau (%)	Basis niveau (%)	Ervaren niveau (%)	Excellent niveau (%)
0	70	30	0

5. Competenties met betrekking tot het samenwerken met collega's

- **Samenwerking:** actief meedenken aan en meebeslissen met het versterken van de samenwerking binnen de school.
- **Collegiale consultatie:** ondersteunt en stimuleert de professionele en persoonlijke ontwikkeling van collega's en staat open voor de ondersteuning en begeleiding van zichzelf door collega's.

Sub niveau (%)	Basis niveau (%)	Ervaren niveau (%)	Excellent niveau (%)
0	100	0	0

6. Competenties met betrekking tot werken met mensen en instellingen buiten de school

- **Externe contacten:** kan in uiteenlopende contacten komen tot bespreking van en afstemming over de onderwijs- en leerprocessen.

Sub niveau (%)	Basis niveau (%)	Ervaren niveau (%)	Excellent niveau (%)
0	57	43	0

7. Competenties met betrekking tot persoonlijke ontwikkeling

- **Vernieuwend denken:** reflecteert op eigen ervaring en op veranderingen in onderwijsbehoeften en komt op basis daarvan tot nieuwe ideeën.
- **Stimuleren tot vernieuwing:** staat open voor verandering en draagt bij aan de implementatie van veranderingen.
- **Uitbreiden vakmatige beheersing:** is actief in het verdiepen en verbreden van vakinhoudelijke- en vakdidactische kennis en vaardigheden.

Sub niveau (%)	Basis niveau (%)	Ervaren niveau (%)	Excellent niveau (%)
0	57	43	0

8. Samenvatting van de teamcompetenties

Welke competenties wilt u de komende periode versterken?

Pedagogische competentie	Ja
Orthopedagogische competentie	Nee
Orthodidactische competentie	Ja
Vak-, didactische- en organisatorische competenties	Ja
Competenties met betrekking tot het samenwerken met collega's	Ja
Competenties met betrekking tot werken met mensen en instellingen buiten de school	Nee
Competenties met betrekking tot persoonlijke ontwikkeling	Nee

Welke instrumenten zijn er op school aanwezig dat de leerkrachten haar bekwaamheden onderhoudt?

bekwaamheidsdossier Beoordeling en functioneringscyclus Gesprekkencyclus (inclusief persoonlijk ontwikkelingsplan)
--

SBL competentieprofiel

15. PRIORITEITEN EN TE ONDERNEMEN ACTIES

Welke acties moeten worden ingezet om de schoolontwikkeling te stimuleren (inclusief de extra ondersteuningsbehoefte) voor de komende 2 jaar, welke prioriteiten hanteert u hierbij?

Beschrijf uw huidige situatie als vertrekpunt voor de gewenste situatie (knelpunten, verbeterelementen, opdrachten etc.)

Huidige situatie:

Traditioneel groepenonderwijs met combinatiegroepen. Werken opbrengstgericht. We zijn school- en groepsstandaarden aan het formuleren die passen bij onze schoolpopulatie

Gewenste situatie:

De juiste school- en groepsstandaarden geformuleerd die passen bij onze schoolpopulatie, waarin we onze onderwijscontinuüm hebben aangepast aan de schoolambitie.

BIJLAGE 1 – NOODZAKELIJKE INVESTERING

In onderstaand tabel kunt u aangeven welke noodzakelijke investering u noodzakelijk acht ten behoeve ten behoeve van de extra zorg.

-	-
-	-
-	-
-	-
-	-
<hr style="width: 100%;"/> 0 +	

BIJLAGE 2 – BEGRIPPENLIJST

Arrangement	<p>Extra zorg op maat, met inzet van bovenschoolse voorzieningen, expertise en financiën. Een arrangement kan variëren van licht curatief en tijdelijk van aard tot intensief en langdurend of structureel van aard. Een onderwijszorgarrangement beperkt zich tot het domein van het onderwijs.</p> <p>Een onderwijs- en zorgarrangement betreft altijd een samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg.</p>
Basiszorg	<p>Het door het samenwerkingsverband afgesproken geheel van preventieve en licht curatieve interventies die binnen de onderwijszorgstructuur van de school planmatig en op een overeengekomen kwaliteitsniveau worden uitgevoerd.</p>
Basiskwaliteit	<p>Inspectienorm: leerprestaties (primair onderwijs) en opbrengsten (voortgezet onderwijs) zijn ten minste voldoende en het onderwijsleerproces of de zorg en begeleiding voldoet op de kernindicatoren.</p>
Clusterindeling speciaal onderwijs	<p>Cluster 1: Visueel gehandicapte kinderen.</p> <p>Cluster 2: Auditief en communicatief gehandicapte kinderen, dove kinderen, slechthorende kinderen, kinderen met ernstige spraakproblemen.</p> <p>Cluster 3: Lichamelijk gehandicapte kinderen, verstandelijk en meervoudig gehandicapte kinderen, langdurig zieke kinderen.</p> <p>Cluster 4: Kinderen met ernstige gedragsproblemen.</p>
Extra zorg	<p>Alle vormen van onderwijszorg die de basiszorg overstijgen. Binnen ‘extra zorg’ kunnen verschillende typering voor het aanbod worden gebruikt, zoals breedte- en dieptezorg of een indeling in zorgzwaartes.</p>
Onderwijszorg-profiel	<p>De door het samenwerkingsverband vastgestelde omschrijving van de basiszorg en de eventuele extra zorg die een individuele school biedt.</p>
Onderwijszorgplan	<p>Beleidsdocument van het samenwerkingsverband dat laat zien op welke wijze een dekkend aanbod van onderwijszorg in de regio wordt gerealiseerd. In het onderwijszorgplan zijn ten minste de onderwijszorgprofielen van de scholen opgenomen en het door het samenwerkingsverband vastgestelde (ambitie)niveau van basiszorg dat voor alle scholen geldt.</p>
Referentiekader	<p>Het geheel van werkwijzen en afspraken waarnaar schoolbesturen en samenwerkingsverbanden zich richten bij de vormgeving van de zorgplicht passend onderwijs.</p>

Zorgplicht

Het geheel van maatregelen dat betrekking heeft op de onderwijszorg van zittende en nieuwe leerlingen (inclusief aanmelding, inschrijving en toelating).

BIJLAGE 3 – AFKORTINGEN

AB	Ambulante begeleiding
AOC	Agrarische onderwijscentra
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
CGB	Commissie Gelijke Behandeling
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
LEA	Lokale educatieve agenda
LGF	Leerlinggebonden financiering
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
OCW	Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OOGO	Op overeenstemming gericht overleg
OPDC	Ortho-pedagogisch Didactisch Centrum
OZOP	OnderwijsZorg en OntwikkelProfiel
PCL	Permanente Commissie Leerlingzorg
PGB	Persoonsgebonden budget
PO	Primair onderwijs
PrO	Praktijkonderwijs
REC	Regionale Expertisecentrum
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie
ROC	Regionaal Opleidingencentrum
S(B)AO	Speciaal basisonderwijs
SO	Speciaal onderwijs
SWV	Samenwerkingsverband
VO	Voortgezet onderwijs
VSO	Voortgezet Speciaal onderwijs
VSV	Voortijdig schoolverlaten
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
WEC	Wet op de Expertisecentra
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WMR	Wet op de ondernemingsraad
WMS	Wet medezeggenschap scholen
WOR	Wet op de ondernemingsraden
WOT	Wet op het onderwijstoezicht
WPO	Wet op het primair onderwijs
WSNS	Weer samen naar school
WVO	Wet op het voortgezet onderwijs
ZAT	Zorg- en adviesteam
ZVW	Zorgverzekeringswet

BIJLAGE 4 – TEAMCOMPETENTIE NIVEAUS

1. Pedagogische competentie:

- **Basisniveau:** richt zich voornamelijk op ordehandhaving en geeft weinig ruimte voor interactie tussen leerlingen.
  - Stelt en bewaakt regels en routines ter handhaving van de orde.
  - Stelt regels eenzijdig vast en geeft weinig ruimte.
- **Ervaren niveau:** kan zorgen voor een goed pedagogisch klimaat door het juiste gebruik van het geven van ruimte dan wel het hanteren van regels en ordehandhaving
  - Gaat in gesprek met leerlingen en maakt hen bewust van hoe ze met elkaar behoren om te gaan.
  - Maakt onderlinge verschillen in normen en waarden bespreekbaar.
- **Excellent niveau:** kan inschatten hoe een groep zal reageren en is in staat om binnen een groep waar het pedagogisch klimaat negatief is, te komen tot een constructieve houding van de groep.
  - Kan in moeilijke groepen de effecten van het gedrag van de leerlingen bespreekbaar maken.
  - Laat leerlingen in overleg eigen groepsgedrag reguleren.

2. Orthopedagogische competentie:

- **Basisniveau:** richt zich voornamelijk op het sociale klimaat in een groep en van het individuele welbevinden van de leerlingen.
  - Is goed op de hoogte van sociaal-emotionele kenmerken van ieder van zijn leerlingen, hun basisbehoeften, verwachtingen en ontwikkelingen.
  - Heeft inzicht in de opvoedingssituatie en de culturele bepaaldheid daarvan.
- **Ervaren niveau:** Is in staat leerlingen uit te dagen tot het nemen van initiatieven en is in staat om hen naar vermogen zelfstandig te kunnen laten werken.
  - Stelt individuele handelingsplannen op die gericht op de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen.
  - Is in staat om op basis van individuele handelingsplannen te komen tot haalbare groepsplannen volgens de leerlijnen.
  - Stemt zijn orthopedagogisch handelen en gedragsinterventies af op de behoeften en mogelijkheden van de leerlingen en van de groep.
- **Excellent niveau:** Is in staat om tijdens de uitvoering van handelen zijn beeld van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen verder te ontwikkelen.
  - Heeft inzicht in de specifieke individuele ontwikkelingsmogelijkheden en -belemmeringen van kinderen.
  - Is in staat om voor leerlingen relevante benaderingen en programma's voor sociaal-emotionele ontwikkeling en gedragsbeïnvloeding te kunnen toepassen.
  - Weet welke opvoedingssituatie en de individuele belemmeringen kunnen hebben voor de sociaal-emotionele en identiteitsontwikkeling van de leerlingen.

3. Orthodidactische competentie:

- **Basisniveau:** leerinhoud en het doen en laten worden afgestemd op de leerlingen waarbij rekening wordt gehouden met individuele verschillen.
  - Heeft een goed beeld van het leerniveau, de leerbehoeften, -mogelijkheden en stijlen van alle leerlingen.
  - Ontwerpt leeractiviteiten die voor de individuele leerlingen en de groep uitvoerbaar zijn, hen motiveert tot zelfstandigheid.
- **Ervaren niveau:** motiveert leerlingen voor hun leertaken, hen uitdaagt om er het beste van te maken en hen helpt om ze met succes af te ronden.
  - Is in staat het didactisch handelen af te stemmen op de leermogelijkheden van de groep.
  - Is in staat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden het beeld van de (speel- en) leerontwikkeling van de leerlingen verder te ontwikkelen.
- **Excellent niveau:** leerlingen te leren leren, ook van elkaar, om daarmee onder andere hun zelfstandigheid te bevorderen.
  - Is in staat om op basis van beeldvorming, diagnose, het plan van aanpak bij te stellen, voor de individuele leerling en voor de gehele groep.

4. Vak-, didactische- en organisatorische competenties:

Didactisch groepsmanagement:

- **Basisniveau:** richt zich voornamelijk op het volgen van methodes en geeft weinig ruimte om hiervan af te wijken en geeft weinig ruimte voor interactie tussen leerlingen.
  - Staat weinig tot geen overleg toe tussen leerlingen onderling.
  - Hanteert weinig tot geen opdrachten waarbij leerlingen in groepjes en/of individueel zelfwerkzaam kunnen zijn.
- **Ervaren niveau:** kan zorgen voor een goed leerklimaat door het juiste gebruik van het geven van ruimte
  - Past samenwerkingsvormen toe waarbij leerlingen samen een probleem moeten oplossen.
  - Past werkvormen toe waarbij leerlingen individueel een probleem moeten oplossen.
  - Groepeerd leerlingen zodanig binnen een klas dat de werkvorm aansluit bij de doelstelling van de lessen.
- **Excellent niveau:** kan inschatten hoe een groep zal reageren en is in staat om binnen een groep waar het leerklimaat negatief is, te komen tot een goede leerhouding van de groep.
  - Kan een groep die onvoldoende taakgericht is, sturen zodanig dat er weer een adequaat leerklimaat ontstaat.
  - Is ook bij moeilijke groepen in staat om werkvormen te hanteren waardoor leerlingen samen moeten werken.

Gedifferentieerd werken:

- **Basisniveau:** stuurt het leerproces overwegend zelf aan; geeft weinig ruimte aan leerlingen
  - Reikt zelf oplossingen aan voor problemen.
  - Is vooral zelf aan het woord.
  - Draagt kennis over.
  - Stelt gesloten vragen en geeft aan of een antwoord goed of fout is.
  - Leerlingen richten zich direct tot de leerkracht als ze iets niet weten.

- **Ervaren niveau:** maakt bij het sturen geven aan het leerproces onderscheid tussen leerlingen, maar beperkt zich door differentiatie naar enkele subgroepen.
  - Deelt leerlingen in naar leerstijl, leerhouding etc. en geeft elke subgroep een eigen opdracht.
  - Laat leerlingen een deel van de les zelfstandig werken.
  - Geeft leerlingen enige ruimte om na te denken en onderling te overleggen over problemen.
  - Stelt merendeels open vragen.
  - Richt zich vooral op leerdoel en lesstof en minder op de motivatie en het ontdekkingsproces van leerlingen.

- **Excellent niveau:** gebruikt opdrachten die leerlingen stimuleren om zelf invulling te geven aan hun leerproces; stemt dit af op waar een leerling aan toe is.
  - Legt problemen voor die stimuleren tot het zelf verzamelen en toepassen van kennis
  - Laat leerlingen eigen leerstrategieën ontwikkelen.
  - Komt op basis van reacties van leerlingen tot realisatie leerdoelen.
  - Laat leerlingen naar hun mogelijkheden zelfstandig werken of in overleg aan opdrachten werken.
  - Speelt bewust in op verschillen in motivatie en capaciteiten van leerlingen.

Onderwijskundige wendbaarheid:

- **Basisniveau:** speelt in op de leefwereld van één bepaalde leeftijdsgroep
  - Past taalgebruik aan het taal-/ontwikkelingsniveau van de leeftijdsgroep.
  - Legt verbindingen tussen onderwijs en de leefwereld van de leerlingen.
  - Schakelt ervaren collega's in bij het beantwoorden van de vraag of een probleem van een leerling een leerprobleem is of dat er specifieke deskundigheid moet worden ingeschakeld.

- **Ervaren niveau:** speelt in op de leefwereld van twee leeftijdsgroepen en/of begeleidt leerlingen met enkelvoudige ontwikkelingsproblemen.
  - Kan leerlingen uit twee leeftijdsgroepen op een bij hun leeftijd passende manier aanspreken en stimuleren.
  - Past zijn taalgebruik aan het taal-/ontwikkelingsniveau van de leeftijdsgroepen aan.
  - Is in staat leerlingen te onderwijzen/te begeleiden die het tempo van de groep niet kunnen volgen, door die meer structuur te bieden en passend te bemoedigen, zo nodig met inschakeling van een specialist.

- **Excellent niveau:** speelt in op leefwereld van meer dan twee leeftijdsgroepen en/of begeleidt leerlingen met meervoudige ontwikkelingsproblemen
  - Kan leerlingen uit meer dan 2 leeftijdsgroepen op een bij hun leefwereld passende manier aanspreken en stimuleren.
  - Past zijn taalgebruik aan het taal-/ontwikkelingsniveau van de leeftijdsgroepen.
  - Is in staat, zo nodig met inschakeling van een specialist, leerlingen met meervoudige problemen (leerproblemen, gedragsproblemen of sociaal emotionele problemen) te onderwijzen/te begeleiden.

Vakmatige beheersing:

- **Basisniveau:** beheerst vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden op basisniveau.
  - Beheerst de vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden in relatie tot de onderwijsdoelen die hij/zij moet realiseren.
- **Ervaren niveau:** beheerst vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden op ervaren niveau.
  - Is in staat zijn vakinhoudelijke kennis integraal in te zetten in onderwijsprojecten.
- **Excellent niveau:** beheerst vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden op een excellent niveau en fungeert als vraagbaak en voorbeeld voor anderen.
  - Is in staat op basis van herziene of nieuwe onderwijsdoelen een passende selectie van kennis en vaardigheden toe te passen.
  - Is in staat onderwijsproblemen te analyseren op vakinhoudelijke en vakdidactische aspecten en oplossingen voor die problemen aan te dragen.

5. Competenties met betrekking tot samenwerken met collega's:

Samenwerking:

- **Basisniveau:** op constructieve wijze participeren in bestaande overlegvormen binnen de onderwijsinstelling.
  - Luistert actief naar de standpunten en voorstellen van anderen en vraagt door om beter inzicht te krijgen in hun ideeën.
  - Brengt op rustige wijze een eigen mening in tijdens overleg.
  - Hanteert een heldere, gestructureerde opbouw bij het toelichten van het eigen standpunt.
  - Sluit met eigen opmerkingen en reacties aan op de agenda c.q. de doelstellingen van het overleg.
- **Ervaren niveau:** kan sturing geven aan kleinschalig overleg en aan projectteams binnen de onderwijsinstelling.
  - Werkt bij het sturing geven aan projecten met een duidelijk projectplan (specificatie van resultaten, tijdsplanning, mensen en middelen, etc.).
  - Stuert bij wanneer de doelstelling van het overleg c.q. project uit het oog wordt verloren door betrokkenen.
  - Hanteert bij het voorzitten van overleg een expliciete agenda.
  - Zorgt ervoor dat een ieder die deelneemt aan het overleg gelegenheid krijgt om een standpunt naar voren te brengen.
- **Excellent niveau:** neemt in overleg met de leiding initiatieven die structureel bijdragen aan de samenwerking binnen de onderwijsinstelling en aan de samenwerking met andere onderwijsinstellingen.
  - Is actief in onderwijsinstelling overstijgende activiteiten.
  - Neemt initiatieven om andere personeelsleden binnen de onderwijsinstelling te betrekken bij onderwijsinstelling overstijgende activiteiten.
  - Initieert overleg en samenwerking tussen leraren binnen de onderwijsinstelling.
  - Treedt op als projectleider van grote, complexe projecten.

Collegiale consultatie

- **Basisniveau:** staat open voor aanwijzingen van collega's en neemt initiatieven om van hen te kunnen leren
  - Legt eigen werkwijzen en programma's regelmatig voor aan collega's en vraagt om suggesties ter verbetering
  - Vraagt naar de aanpak die collega's hanteren bij bepaalde reacties van individuele of groepen leerlingen
  - Houdt een dagboek bij van de eigen ervaringen met bepaalde lesvormen en de effecten van eigen gedrag op leerlingen; vraagt feedback van collega's.
- **Ervaren niveau:** ondersteunt minder ervaren collega's bij hun onderwijs- en onderwijsinstellingtaken door het geven van adviezen
  - Wekt vertrouwen door de tijd te nemen om vragen van collega's door te praten en door zelf hulpvragen te stellen
  - Stimuleert collega's om lessen bij hem/haar te komen observeren en/of bij de ander lessen te komen observeren en die samen door te spreken
  - Onderhoudt ook goede informele contacten met collega's en maar zichzelf mede daardoor makkelijk aanspreekbaar.
- **Excellent niveau:** ondersteunt ervaren en minder ervaren collega's in hun persoonlijke en professionele ontwikkeling door op te treden als coach.
  - Bevordert de persoonlijke effectiviteit van collega's door hen te helpen bij het zelf leren oplossen van problemen
  - Stimuleert collega's om over problemen te praten in teamvergaderingen door zelf het goede voorbeeld te geven en zich kwetsbaar op te stellen
  - Heeft oog voor problemen van collega's en neemt initiatieven om deze met hen te bespreken.

6. Competenties met betrekking tot werken met mensen en instellingen buiten te school:

Externe contacten:

- **Basisniveau:** verschaft op adequate wijze informatie over de ontwikkeling en resultaten van de eigen leerlingen.
  - Neemt ruim de tijd voor gesprekken bij de bespreking van resultaten of voor verzoeken om problemen te bespreken.
  - Stemt eigen woordgebruik e.d. af op de gesprekspartner door bijvoorbeeld rekening te houden met hun opleidingsniveau en/of culturele achtergrond.
  - Bespreekt problemen met een leerling tijdig met hulpverleners.
- **Ervaren niveau:** initieert, in overleg met de leiding, incidentele contacten die bijdragen aan de ontwikkeling en komt in die contacten tot een effectieve informatie-uitwisseling en afstemming.
  - Komt met programmavoorstellen waardoor leerlingen uit voorgaand onderwijs gemakkelijker de overstap kunnen maken.
  - Kan voor externe hulpverleners helder aangeven welke problemen zich voordoen bij leerlingen en welke ondersteuning wordt verwacht.
  - Zoekt samen met externe hulpverleners naar mogelijkheden om hun adviezen in de dagelijkse praktijk te integreren.
- **Excellent niveau:** initieert, in overleg met de leiding, structurele contacten die bijdragen aan de ontwikkeling van leerlingen en komt in die contacten tot een effectieve informatie-uitwisseling en afstemming.
  - Levert een bijdrage aan voorlichtende activiteiten via schoolkrant, nieuwsbrieven etc.
  - Inventariseert knelpunten in de externe hulpverlening en komt met oplossingsvoorstellen.
  - Stemt initiatieven bij het komen tot overleg met externen tot afstemming van onderwijsaanbod.

7. Competenties met betrekking tot persoonlijke ontwikkeling:

Vernieuwend denken:

- **Basisniveau:** denkt na over eigen ervaringen en over onderwijsbehoeften en legt vragen die daaruit voortvloeien voor aan anderen
  - Evalueert regelmatig de eigen aanpak en effecten daarvan en bespreekt deze met collega's.
  - Brengt bewust (kleine) variaties aan in eigen aanpak en registreert het effect daarvan op het gedrag en het leerproces bij leerlingen.
- **Ervaren niveau:** denkt na over eigen ervaringen en ontwikkelingen in onderwijsbehoeften en komt op basis daarvan tot (voorstellen voor) verbetering.
  - Experimenteert in de eigen lessituatie en komt op basis daarvan met voorstellen ter verbetering van de lespraktijk op de eigen onderwijsinstelling.
  - Denkt na over veranderingen in de samenleving en de gevolgen daarvan voor het eigen vakgebied en komt op basis daarvan tot voorstellen gericht op verbetering.
- **Excellent niveau:** denkt na over eigen ervaringen en ontwikkelingen in onderwijsbehoeften en komt op basis daarvan tot (voorstellen voor) vernieuwing.
  - Draagt bij aan vernieuwingen in het onderwijs door (deelname aan) experimenten en door het publiceren van nieuwe ideeën en/of werkwijzen.
  - Denkt na over veranderingen in de samenleving en de gevolgen daarvan voor het onderwijs en komt met vernieuwende voorstellen.

Stimuleren tot vernieuwen:

- **Basisniveau:** staat open voor nieuwe mogelijkheden.
  - Probeert nieuwe ideeën uit.
  - Luistert aandachtig en vraagt door als de huidige praktijk ter discussie wordt gesteld.
  - Participeert in projecten die bijdragen aan de introductie van nieuwe technieken b.v. ICT.
- **Ervaren niveau:** levert een bijdrage aan de implementatie van gangbare ontwikkelingen.
  - Fungeert als trekker van veranderingen die een deel van de onderwijsinstelling (bouw) betreffen.
  - Ondersteunt en begeleidt collega's bij het zich eigen maken van nieuwe werkwijzen.
  - Neem initiatieven om mensen van buiten de eigen onderwijsinstelling toelichting te laten geven op nieuwe ontwikkelingen.
  - Toont een grote vasthoudendheid bij het overtuigen van collega's ten aanzien van de voordelen van bepaalde ontwikkelingen.
- **Excellent niveau:** levert een bijdrage aan de implementatie van substantiële vernieuwingen
  - Fungeert als trekker van veranderingen die de onderwijsinstelling betreffen.
  - Experimenteert met andere werkwijzen, concepten e.d. en treedt daarmee naar buiten.
  - Kan duidelijk benoemen welke factoren binnen de eigen organisatie een positieve bijdrage kunnen leveren aan een bepaalde vernieuwing.
  - Kan duidelijk aangeven met welke concrete acties weerstanden tegen vernieuwingen overwonnen kunnen worden.

Na- en bijscholing:

- **Basisniveau:** is actief in de verdieping/verbreding van de vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden.
  - Zorgt door middel van (zelf)studie, trainingen, cursussen en aanwijzingen van collega's voor het onderhouden en actualiseren van zijn/haar vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden
  - Bezoekt conferenties e.d. waar nieuwe werkwijzen aan bod komen.
- **Ervaren niveau:** is actief in het verbreden en verdiepen van vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden op basisniveau.
  - Bouwt zelfstandig en door het volgen van bijscholing voortdurend een systematisch bestand van vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden uit.
- **Excellent niveau:** is actief zich op hoog niveau te ontwikkelen op vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden.
  - Bouwt door het volgen van post HBO of universitaire studie de eigen kennis en vaardigheden uit van va inhoud en vakdidactiek.

BIJLAGE 5 – PROTOCOLLEN

Protocol inzake vertegenwoordiging van vrouwen in de schoolleiding

Document ligt op stichtingsniveau Stichting Klasse

Protocol inzake aanvaarding van materiële of geldelijke bijdragen

-